

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**CURRICULUM
la disciplina opțională**

TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI

CLASELE V-VI

ARIA CURRICULARĂ

EDUCAȚIE SOCIOUMANISTICĂ

Chișinău, 2023

Aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 916 din 25.07.2023)

GRUPUL DE LUCRU PENTRU ELABORAREA CURRICULUMULUI:

Echipa autorilor

1. Chiper Valentin - Maestru în artă, conducător de cerc extrașcolar „Obiceiuri și tradiții”, grad didactic superior, Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, mun. Chișinău.
2. Olaru Valentina Doctor în științe pedagogice, profesor la discipline socio-umanistice, grad didactic superior, Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, mun. Chișinău.

RECENZENȚI:

1. Buzilă Varvara Doctor în filologie, conferențiar universitar, șefa Secției Etnografie, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, membră a Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial.
2. Șevciuc Maia Doctor în științe pedagogice, profesor universitar, Șef Departament Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova.
3. Noroc Larisa Doctor în științe istorice, conferențiar universitar, Șefa Catedrei Istorie și Științe Sociale, Universitatea Pedagogică de Stat „I.Creangă”, mun. Chișinău.
4. Petrovici Silvia Director adjunct, profesoară de istorie și educație pentru societate, grad didactic superior, IPLT „I.Creangă”, mun. Chișinău.

CUPRINS

I. PRELIMINARII.....	p. 4
II. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI OPȚIONALE „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”.....	p. 5
III. SISTEMUL DE COMPETENȚE	
3.1. Competențe-cheie prioritare pentru disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”.....	p. 7
3.2. Competențe transversale prioritare pentru disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”.....	p. 8
3.3. Competențe specifice ale disciplinei opționale „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”.....	p. 9
IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI.....	p. 9
V. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	
5.1. Clasa V.....	p.10
5.2. Clasa VI.....	p. 11
VI. SUGESTII METODOLOGICE. PROIECTAREA–PREDAREA–ÎNVĂȚAREA.....	p. 13
VII. REPERE METODOLOGICE PRIVIND EVALUAREA.....	p. 15
VIII. BIBLIOGRAFIE.....	p. 18

I. PRELIMINARII

Curriculumul la disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” pentru clasele a V-a – VI-a (în continuare - Curriculum) reprezintă un document curricular de tip proiectiv, cu caracter reglator, care definește cadrul conceptual și metodologic al disciplinei opționale vizate.

Proiectarea curriculumului s-a realizat în conformitate cu prevederile *Codului Educației* al Republicii Moldova (2014) și în consens cu tendințele dezvoltării politicilor curriculare pe plan național:

- *Cadrul de referință al Curriculumului Național (2017);*
- *Reperete conceptuale privind elaborarea curriculumului la disciplinele opționale (2017);*
- *Instrucțiunea privind procesul de selectare și organizare a disciplinelor opționale în învățământul general (Ordinul MEC 636 din 31.05.2021)*

precum și cel internațional, în acord cu: *Recomandările Parlamentului European și ale Consiliului Uniunii Europene privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2018)*. Uniunea Europeană constituie o mare și eterogenă casă a națiunilor, fiecare națiune având bogăția sa de obiceiuri și tradiții. Sistemul educațional european este chemat să valorifice întregul patrimoniu pe care îl are la dispoziție pentru a educa tânăra generație în spiritul principiului „Unitate prin diversitate”. Sistemul educațional din Republica Moldova tot mai frecvent valorifică acest principiu în deosebi prin intermediul disciplinelor opționale.

Elementele de cultură și civilizație care apropie națiunile, valorile perene fiecărei națiuni, dar și cele general valabile, trebuie avute în prim plan în contextul ideii de cetățean european spre care tindem, dar și de consolidare a identității naționale. Elementele de istorie și geografie locală, de tradiții strămoșești, trebuie cunoscute pentru conturarea și afirmarea unei identități locale sau regionale, cu care, apoi, să ne regăsim locul potrivit în rândul celorlalte comunități europene.

Un rol deosebit în existența socială o au normele tradiționale, care influențează în mod substanțial conduita individuală și colectivă a membrilor societății. Printre ele un loc deosebit îl ocupă tradițiile, obiceiurile, normele de conviețuire socială, sărbătorile, ritualurile etc. Existența tradițiilor în societate este obiectiv necesară, întrucât nici o societate nu se poate lipsi de ele. Este de neînchipuit o societate fără norme de comportament, mai ales în acest timp al tranzițiilor care se înscrie în procesele mai ample de diferențiere și integrare care au loc în viața și în cunoașterea socială la începutul sec. XXI. În existența socială, omenirea își modifică modurile de organizare a vieții, rămânând însă o mare parte din ea legată de tradiții ancestrale care, se pare, dacă ar fi lichidate ar sărăci-o și mai mult.

Prin urmare timpul în care trăim ne obligă să revenim la fundamentele tradiționale ale existenței omenirii, deoarece păstrarea tradițiilor asigură locul bine stabilit în istorie al unui popor, dar și respectul generațiilor ce vor veni. Tradiția exprimă moștenirea de obiceiuri, datini, credințe ce se transmit din generație în generație, constituind trăsăturile specifice unui popor.

Astăzi, categoria *tradiție* este utilizată atât în limba uzuală, cât și în cea științifică. Dictionarul explicativ al limbii române determină tradiția ca un „ansamblu de concepții, de obiceiuri, de datini și de credințe care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau naționale și care se transmit (prin viu grai) din generație în generație, constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică”. După cum afirma George Călinescu „*Fără îndoială că acest folclor, oricât ar cuprinde în el elemente de circulație universală, are individualitatea lui inefabilă și conține momente de mare poezie.*”

Izvorâte din experiență și înțelepciune de viață, din bucurie sau durere, din năzuințele și dorurile poporului român, din setea de liniște sau din dragostea pentru frumos, elementele de cultură și tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații.

Tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul sunt comori inestimabile, care definesc un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor. Importanța cunoașterii valorilor identitare, la

nivel individual, comunitar și național, este fundamentală pentru înțelegerea și consacarea locului lor în lume.

Folclorul reprezintă oglinda vie a existenței poporului român, o dovadă grăitoare a străvechii unități culturale a poporului român. Imensul tezaur folcloric al poporului nostru constituie o componentă valoroasă a acestei moșteniri. Valorificând cu elevii tradiția folclorică în cadrul acestei discipline școlare vom realiza un important act cultural și educativ, îi vom face să cunoască, să înțeleagă și să prețuiască mai mult trecutul glorios al poporului nostru, ocupația, obiceiurile, sentimentele, năzuințele generațiilor de ieri.

Astfel, constructul curricular al disciplinei opționale „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” este o completare relevantă la curriculum-ul existent al disciplinei obligatorii *Istoria românilor și universală*. Acest curriculum se bazează pe experiențele cercetătorilor consacrați din Republica Moldova în domeniul etnografiei și etnologiei.

Disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” se desfășoară în clasele a V-a și a VI-a, include cercetarea elementelor patrimoniului cultural spiritual și material pentru a pregăti elevii să cunoască și să promoveze valorile culturale moștenite de la înaintași și a folclorului autentic, dar și să accepte pluralismul valoric cu care vor intra în contact, comunicând cu reprezentanții altor etnii. Disciplina opțională în cauză își propune să facă parte din spectrul de educație interculturală, deoarece pregătește elevii pentru recunoașterea diferențelor existente în interiorul aceleiași societăți, aceleiași națiuni, în special, din punct de vedere cultural. Aceasta permite elevilor să se raporteze în orice moment la alții și să înțeleagă faptul că, permanent culturile intră în contact, dialoghează, interacționează și se influențează reciproc.

Alături de celelalte discipline școlare, disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” asigură realizarea obiectivelor educaționale și formarea de competențe la elevi, contribuie la cunoașterea trecutului, are menirea de a fi un instrument important în promovarea educației democratice, edificării unei societăți consolidate, culte, tolerante și contribuie la formarea cetățeanului contemporan, a identității de neam și identității civice.

II. CONCEPȚIA CURRICULARĂ A DISCIPLINEI OPȚIONALE „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”

Documentele de politici educaționale ale sistemului de învățământ din Republica Moldova tratează valorificarea patrimoniului național ca parte integrantă a conceptului și practicii educaționale moderne prin intermediul idealului educațional formulat în Codul educației, Articolul 6. *Idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate.* Deasemenea, din finalitățile prioritare ale sistemului educațional al Republicii Moldova face parte și domeniul de competențe-cheie menționat în Codul educației, art.11 alin. i) *competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.*

În acest context, disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” va contribui la satisfacerea necesităților culturale ale comunității, precum și acelor individuale, cognitive, de interes pentru întreaga societate a Republicii Moldova. Într-o lume a informatizării, a vitezei, a noului în care de cele mai multe ori se promovează kith-ul, iar adevăratele valori culturale, valori inestimabile ale unui popor încep să se piardă, tradițiile, obiceiurile, portul și folclorul sunt comori inestimabile ce definesc un popor făcându-l unic, statornic și nemuritor în ciuda scurgerii timpului.

Patrimoniul valoric național trebuie îmbogățit și transmis din generație în generație prin procesul educațional. Educația urmărește familiarizarea cu valorile naționale materiale și moral-

spirituale, renașterea, valorizarea și perpetuarea tradițiilor, utilizarea potențialului educativ al datinilor și obiceiurilor calendaristice populare, formarea conștiinței naționale, educarea civismului, umanismului pentru generația în creștere.

Preocupările pentru păstrarea portului popular, a tradițiilor și cultivarea dragostei și mândriei pentru această moștenire la elevii claselor a V-a și a VI-a nu este un demers întâmplător, deoarece știut fiind faptul că elevii de vârstă școlară mică sunt cele mai sensibile ființe dornice să învețe, să înțeleagă, să simtă. Vârsta lor fragedă nu constituie un impediment în abordarea acestei teme, ci dimpotrivă un avantaj căci vom lucra cu niște minți și suflete „nepoluate”, încă, de alți factori. Cu multă pricepere, dar mai ales cu pasiune putem cultiva elevilor dragostea și respectul pentru tradițiile, obiceiurile și folclorul românesc. Folclorul face parte dintre comorile neamului care, odată cu trecerea timpului, probează incontestabil identitatea noastră între celelalte culturi ale lumii. Dacă uităm tradițiile și obiceiurile naționale putem spune că nu ne mai știm rădăcinile, actul nostru de identitate ca popor.

Disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” este una complementară cu și derivată din disciplina obligatorie *Istoria românilor și universală*, urmărind extinderea competenței specifice: *Valorificarea trecutului istoric și a patrimoniului cultural, manifestând respect față de țară și de neam* și completarea cu noi competențe specifice și, respectiv, cu noi cunoștințe pentru elevii claselor V-a și VI-a. Durata predării disciplinei opționale constituie 35 de ore pentru fiecare an, având tematică și finalități specifice pentru fiecare clasă, contribuind la formarea unor competențe specifice unice. Unitățile de învățare, precum și produsele propuse la această disciplină opțională, pot fi parte a componentei ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT din curriculum-ul disciplinei obligatorii *Istoria românilor și universală* pentru clasa a V-a (De exemplu: **Studiu:** Descrierea unei sărbători din localitate moștenită din antichitate) sau aceeași componentă în clasa a VI-a (**Expediție:** „Pe urmele strămoșilor noștri”).

Curriculumul prezent se pretează și ca reper pentru activitățile extracurriculare și extrașcolare, care pot crea un cadru mult mai favorizant pentru valorificarea patrimoniului cultural spiritual și material prin pregătirea și prezentarea diferitor spectacole, participări în concursuri raionale, festivaluri folclorice etc. Disciplina opțională se încadrează în aria curriculară *Educație socioumanistică* și poate fi predată de toate cadrele didactice, care sunt pregătite în domeniul dat sau au studiat etnopedagogia în cadrul studiilor universitare.

Curriculumul la disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” reprezintă documentul normativ principal ce reglementează întregul proces didactic la această disciplină. El constituie instrumentul conceptual ce descrie condițiile învățării și performanțele preconizate, la disciplina opțională în cauză, exprimate în competențe specifice, unități de competențe, conținuturi și activități de învățare și evaluare. În baza acestui suport normativ-reglatoriu se iau decizii pentru realizarea eficientă a procesului educațional adresat întregii comunități educaționale: cadrelor didactice, managerilor școlari, specialiștilor în educație, specialiștilor în evaluarea pedagogică, autorilor de resurse educaționale, elevilor, părinților și comunităților locale.

Disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” este axată pe formarea de competențe în accepțiunea Cadrului de referință a Curriculumului Național (2017) conform căruia: „*Competența școlară este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații*” cu un accent deosebit pe valori, atitudini, care pot contribui plener la formarea unor cetățeni responsabili și conștienți. [Cadrul de referință a Curriculumului Național, 2017, p. 15]

Elaborarea curriculumului la disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” se bazează pe următoarele principii:

- **Principiul selecției și ierarhizării culturale**, care armonizează domeniul de interes exprimat prin opțiunea elevului și amplifică, diversifică domeniul cunoașterii elevului;

- **Principiul alinierii/coerenței**, care echilibrează simetric procesul de studiu al disciplinei opționale cu alte discipline de studiu obligatorii la nivel de arie curriculară și treaptă de învățământ;
- **Principiul axiologic**, care vizează ca finalitate a studierii acestei discipline crearea unui comportament axat pe valorile naționale, general-umane și promovarea acestora;
- **Principiul flexibilității**, care asigură parcursurile de studiu diverse prin posibilitatea de a individualiza procesul educațional la nivel de instituție;
- **Principiul compatibilizării** finalităților disciplinei opționale cu reperele și standardele europene din domeniul educației culturale și al sistemului de învățământ.

Abordarea demersului didactic în cadrul orelor la disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” se caracterizează prin aplicarea unor strategii axate pe stimularea interesului elevilor pentru istoria și patrimoniul cultural al poporului român, dezvoltarea gândirii critice și creative, pentru dezvoltarea personală a elevilor.

Predarea disciplinei solicită o puternică abordare formativă, axată pe conexiunea permanentă între cunoaștere și aplicare, exersare frecventă, dezvoltarea capacității de explorare și creativitate. Metodele și procedeele utilizate trebuie să fie structurate după principiul *învață acționând*, astfel ca elevii să fie antrenați în activități care facilitează descoperirea independentă a informațiilor despre patrimoniul cultural, consolidându-și cunoștințele, abilitățile și atitudinile raportate la istoria națională.

Predarea disciplinei opționale „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” presupune utilizarea unui volum mare de material didactic ilustrativ-demonstrativ, exersarea discuțiilor în baza lui. Strategiile de evaluare a disciplinei se vor axa primordial pe evaluarea formativă și evaluarea sumativă prin produse la sfârșit de fiecare unitate de învățare, axată pe competențele specifice vizate. *Activitățile de învățare recomandate* constituie acțiuni elementare ale procesului educațional, care, racordate la unitățile de competențe și la diverse situații de învățare, conduc la realizarea finalităților educaționale propuse. Decizia privind selectarea activităților la clasă și a gradului de complexitate a lor aparține cadrului didactic, în funcție de resursele didactice disponibile și caracteristicile colectivului de elevi.

Disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” contribuie la dezvoltarea competențelor și atitudinilor necesare absolventului pentru autodezvoltare și încadrarea activă în viața socială a țării.

III. SISTEMUL DE COMPETENȚE

3.1 Competențe-cheie prioritare pentru disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”

Curriculumul la disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” este un document normativ-reglatoriu și reprezintă una dintre modalitățile de implementare a politicilor educaționale vizate de Codul Educației al Republicii Moldova (2014), privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți. Disciplina opțională în cauză valorifică prioritar domeniile de competență-cheie: *competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale, competențe de a învăța să înveți și competențe sociale și civice*.

Acest fapt conferă importanță plierii competențelor specifice disciplinei respective pe competențele-cheie și transversale ale învățământului secundar general din țara noastră.

Competențele-cheie spre care sunt orientate competențele disciplinei opționale „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” pot fi ierarhizate în felul următor:

1. Competențele de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale, care sunt prioritare în cadrul acestei discipline opționale. Acestea implică aprecierea importanței exprimării creative a ideilor, experiențelor și emoțiilor într-o gamă variată de modalități, inclusiv prin diverse mijloace artistice. Solicită în procesul de formare cultivarea respectului față de

valorile culturale, promovarea patrimoniului național spiritual și material, prin valorizarea limbii, culturii și tradițiilor, dar și cultivarea respectului față de părinți, familie, comunitate, școală și profesori, societate, consolidând tradițiile și valorile lor sacre.

De asemenea, competențele de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale presupun: formularea unor judecăți de valoare argumentate cu privire la produsele culturale, inclusiv ale celor inedite și spontane; crearea unui stil personal în abordarea mesajelor culturale în contexte cotidiene și specifice; explorarea diferitor medii de expresie culturală și alegerea formei expresive adaptate tipului de mesaj urmărit; promovarea, păstrarea și conservarea unor bunuri culturale și de patrimoniu; asocierea factorilor estetici cu evoluția lor în contexte culturale ordonate cronologic și distingerea caracteristicilor/stilurilor artistice prin raportare la epoca de producere și la autori; implicarea activă în inițierea și derularea unor proiecte culturale în cadrul comunității, prin valorificarea cunoașterii despre bunurile culturale și de patrimoniu; demonstrarea deschiderii și îmbogățirea identității personale, înțelegând alte culturi și valori ca parte a identității lor globale și asumarea unui concept mai larg al identității ca oportunitate pentru îmbogățire personală și colectivă; manifestarea respectului față de valori și credințe proprii, precum și față de valorile și credințele celorlalți; protejarea valorilor culturii naționale și participarea în mod creativ și potrivit capacităților proprii la cultivarea acestora.

2. Competențele sociale și civice, care reprezintă, din perspectiva acestei discipline opționale, capacitatea de a accepta și de a respecta valorile general-umane și valorile fundamentale ale unei societăți multiculturale, deoarece, respectând normele și valorile, putem asigura o dezvoltare eficientă a comunității culturale. Competența solicită abilitatea de a comunica constructiv în diferite medii pentru a manifesta toleranță; exprimarea și înțelegerea diferitor puncte de vedere; negocierea și abilitatea de a crea încredere și de a manifesta empatie.

Competențele sociale și civice presupun formarea unor atitudini ca: asertivitatea, colaborarea și integritatea; interesul pentru comunicarea interculturală; valorizarea diversității și respectul față de celălalt, deschiderea pentru a depăși prejudecățile și a ajunge la compromis. Aceasta presupune dezvoltarea competențelor sociale și civice prin prisma patrimoniului cultural lipsit de prejudecăți, conștientizarea dimensiunii de unitate socială și înțelegerea valorii patrimoniului național. Aceste competențe duc la formarea sentimentelor de apartenență culturală, de loc geografic și moment istoric, stimulând valorificarea propriului potențial.

3. Competențele de a învăța să înveți, care înseamnă disponibilitatea elevilor de a organiza și a reglementa propria învățare în raport cu finalitățile acestei discipline opționale, de a studia diversitatea de situații-problemă, atât individual, cât și în grup, abilitatea de a achiziționa, procesa, evalua și asimila noi cunoștințe cu privire la tezaurul folcloric, de a aplica noile cunoștințe și deprinderi într-o varietate de contexte, ceea ce face ca această competență-cheie să fie una prioritară prin întreg demersul didactic al acestei discipline.

Misiunea de a forma și dezvolta competențele enumerate, reflectând finalitățile corespunzătoare, îi revine disciplinei opționale în cauză.

3.2. Competențe transversale prioritare pentru disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”

Transversalitatea este o caracteristică importantă a competențelor-cheie. Acestea traversează diverse sfere ale vieții sociale, precum și, în mod firesc, frontierele disciplinare. Competențele transversale derivă din competențele-cheie, extinzându-le și dezvoltându-le. În acest sens, pornind de la modelul de taxonomie a competențelor transversale din Cadrul de referință a Curriculumului Național (2017, p.18-22), punctăm următoarele competențe transversale prioritare pentru disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”:

1. Comunicarea eficientă, deoarece reprezintă setul de achiziții necesare, în primul rând, al unei persoane capabile să comunice eficient și să descopere moștenirea tezaurului național de

la descendenți: utilizarea metodelor adecvate pentru a comunica cu ceilalți; selectarea modalităților și mijloacelor de comunicare adecvate scopului; accesarea cunoștințelor și competențelor anterioare necesare pentru a realiza comunicarea; interpretarea informațiilor și construirea sensurilor și semnificațiilor.

2. Cetățenia responsabilă, deoarece orice cetățean trebuie să-și cunoască originile, tradițiile, valorile ce stau la fundamentul neamului său, trebuie să fie un cetățean proactiv, responsabil, care își asumă următoarele acțiuni: da dovadă de responsabilitate individuală; manifestă inițiativă pentru a se informa și pentru a acționa asupra problemelor și evenimentelor de interes social; accesează, analizează și utilizează resurse pentru a promova valorile patrimoniului național; respectă și apără drepturile și proprietatea, inclusiv intelectuală; participă la activități care promovează binele public; identifică nevoile comunității și acționează pentru satisfacerea acestora; se angajează în activități de îmbunătățire a vieții sociale; demonstrează responsabilitate globală, înțelegere și apreciere pentru diverse culturi.

3. Colaborarea/lucrul în echipă, deoarece o persoană capabilă să coopereze și să lucreze într-un grup înțelege și își asumă diferite roluri pentru a se implica constructiv în activitatea de grup și pentru a forma alături noi competențe prin schimb de experiență. Datorită cooperării în procesul de studii din cadrul acestei discipline, elevii învață cum să utilizeze eficient resursele patrimoniului național, să valorifice similitudinile și diferențele membrilor de grup; să manifeste empatie față de ceilalți și să se raporteze adecvat în relațiile complexe prin construirea unui consens.

3.3. Competențe specifice ale disciplinei opționale „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”

1. *Identificarea tradițiilor și obiceiurilor poporului român în contexte educaționale și cotidiene, exprimând atitudine pozitivă față de moștenirea culturală.*
2. *Valorificarea în contexte educaționale și cotidiene a tradițiilor și obiceiurilor românești, exprimând disponibilitate pentru studierea și păstrarea elementelor spirituale și materiale ale patrimoniului cultural al Republicii Moldova.*
3. *Conștientizarea identității sale etnice și civice în contextul societății multiculturale a Republicii Moldova, respectând cu mândrie tradițiile și obiceiurile românești.*
4. *Corelarea valorilor culturale naționale cu valorile general-umane în diverse situații de comunicare interculturală, manifestând respect pentru toate etniile conlocuitoare.*

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI:

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Disciplina	Clasa	Nr. de ore/săpt.	Nr. de ore/an
Opțională	Educație socioumanistică	„TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”	V	1	35
		„TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”	VI	1	35

V. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

CLASA a V-a

Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Explicarea rolului și specificului tradițiilor naționale în viața cotidiană;</i> ✓ <i>Enumerarea tradițiilor naționale laice și religioase;</i> ✓ <i>Caracterizarea costumului tradițional pentru bărbați și femei;</i> ✓ <i>Descrierea ornamentelor, simbolurilor, meșteșugurilor tradiționale;</i> ✓ <i>Exersarea cercetării patrimoniului cultural al RM;</i> ✓ <i>Aprecierea muzicii și dansului popular ca element al identității etnice și civice;</i> ✓ <i>Explorarea folclorului copiilor din perspectiva valorilor culturale naționale și general-umane;</i> 	<p style="text-align: center;">I. CE SUNT TRADIȚIILE NAȚIONALE?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rolul obiceiurilor și tradițiilor naționale în viața omului. 2. Din ce se compun tradițiile naționale. 3. Tradiție, obicei, sărbătoare și ritual. 4. Tradițiile naționale laice și cele religioase. <p style="text-align: center;">II. COMPONENTA COSTUMULUI NAȚIONAL ȘI OCUPAȚII TRADIȚIONALE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Costumul tradițional pentru bărbați. Capul și acoperitorile lui. 2. Costumul bărbătesc. Încălțăminte. 3. Costumul tradițional pentru femei. Capul și acoperitorile lui. 4. Costumul femeiesc. Încălțăminte. 5. Podoabe și acesorii. 6. Ornamente și simboluri tradiționale. 7. Meșteșuguri tradiționale. <p style="text-align: center;">III. MUZICA ȘI DANSUL POPULAR</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Muzica tradițională în familia și comunitatea noastră. 2. Doina, balada și colinda. 3. Hora. De unde vine ea? 4. Călușarii – Călușul un dans de ritual. <p style="text-align: center;">IV. FOLCLORUL COPIILOR</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cântece, jocuri muzicale hazlii, poezii. 2. Povești populare, basme, snoave, legende, dialoguri vesele. 3. Proverbe, zicători, ghicitori, strigături. 4. Creația copiilor în ciclul sărbătorilor de iarnă. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prezentări în grupuri despre obiceiuri, tradițiile localității; ✓ Benzi desenate sau poze reprezentând tradițiile locale / evenimente din istoria locală în succesiune cronologică; ✓ Participare la acțiuni de voluntariat în comunitate (la sărbători și ceremonii locale cu susținerea unor programe artistice și purtarea costumului popular). ✓ Formularea unor opinii personale referitoare la ocupațiile localnicilor, la evenimentele la care au participat, la obiceiurile și tradițiile românești. ✓ Proiect de grup cu privire la prezentarea obiceiurilor și tradițiilor naționale în societatea contemporană ; ✓ Rezumatul oral despre tradițiile naționale laice și cele religioase; ✓ Exercițiu de creativitate în prezentarea unor exponate de modele de costume populare autentice; ✓ Simularea didactică a unui ghidaj în muzeul etnografic; ✓ Lucrarea practică de prezentare a unui meșteșug tradițional; ✓ Demonstrarea cu ajutorul mijloacelor tehnice a unui dans

<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Determinarea rolului instrumentelor muzicale tradiționale în folclorul românesc;</i> ✓ <i>Diseminarea elementelor tradițiilor și obiceiurilor românești în comunitate și familie;</i> 	V. INSTRUMENTE MUZICALE TRADIȚIONALE 1. Instrument aerofone. 2. Buciumul – instrument aerofon. 3. Fluierul – instrument aerofon. 4. Cobza și alăuta – instrument cu coarde.	popular; <ul style="list-style-type: none"> ✓ Cercetarea cărților cu folclorul copiilor din biblioteca școlară și comunitate; ✓ Proiect de grup cu privire la pregătirea unui scenariu de creația artistică a copiilor legată de ciclul sărbătorilor de iarnă; ✓ Documentarea și colectarea materialului folcloric; ✓ Demonstrarea cu ajutorul mijloacelor tehnice a instrumentelor muzicale tradiționale; ✓ Audierea folclorului tradițional românesc.
---	--	---

CLASA a VI-a

Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Caracterizarea tradițiilor, obiceiurilor, sărbătorilor calendaristice în conformitate cu rolul lor social;</i> ✓ <i>Practicarea tradițiilor calendaristice cu respect și mândrie față de moștenirea culturală a poporului român;</i> ✓ <i>Determinarea tradițiilor de familie, muncă și odihnă ca elemente ale patrimoniului cultural spiritual;</i> ✓ <i>Manifestarea de sensibilizare și interes față de tradițiile și obiceiurile populare printr-un grad</i> 	VI. TRADIȚIILE CALENDARISTICE 1. Tradițiile, obiceiurile și sărbătorile de iarnă. 2. Sărbătorile și tradițiile de primăvară. 3. Tradițiile, obiceiurile și sărbătorile de vară. 4. Sărbătorile și tradițiile de toamnă. VII. TRADIȚIILE DE FAMILIE, MUNCĂ ȘI ODIHNĂ 1. Locul și rolul tradițiilor în familie. 2. Tradiția dragostei de Patrie și a apărării ei. 3. Tradiții la nașterea copilului: ursitoarele, botezul, prima baie (scaldătoarea). 4. Obiceiuri de nuntă. 5. Cultul funerar (înmormântarea). 6. Claca și șezătoarea. 7. Tradiția săpării fântânii și sărbătoririi izvoarelor și	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Descrierea principalelor elemente a tradițiilor calendaristice; ✓ Elaborarea unui album cu imagini ale tradițiilor din localitate/regiune; ✓ Argumentarea importanței tradițiilor de familie pentru societate; ✓ Proiecte PPT care să redea casa și gospodăria tradițională a unui țăran. ✓ Prezentarea unor obiecte materiale tradiționale vechi aparținând unei zone etnografice concrete (costum popular, scoarță, prosop, unelte de lucru, vase de lemn sau de lut); ✓ Alcătuirea unui jurnal al

<p><i>înalt de (auto)motivare în direcția receptării și interiorizării valorilor naționale;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Interpretarea elementelor de dramaturgie populară pentru păstrarea și diseminarea tradițiilor în familie și comunitate;</i> ✓ <i>Aprecierea dramaturgiei populare pentru diseminarea patrimoniului cultural spiritual;</i> ✓ <i>Descoperirea caracterului intercultural al bucătăriei tradiționale românești;</i> ✓ <i>Respectarea elementelor bucătăriei tradiționale în cadrul sărbătorilor familiale;</i> ✓ <i>Aprecierea rolului personalităților notorii în promovarea și păstrarea moștenirii culturale a poporului român;</i> ✓ <i>Determinarea acțiunilor de promovare a patrimoniului cultural spiritual și material în cadrul societății multiculturale a RM;</i> 	<p>fântânilor.</p> <p>VIII. DRAMATURGIA POPULARĂ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Capra. 2. Călușul. 3. Ursul. 4. Vulpea. 5. Gruia lui Novac. 6. Malanca. <p>IX. BUCATE TRADIȚIONALE ROMÂNEȘTI</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mămăliga. 2. Plăcinta. 3. Colaci de sărbători. 4. Bucate preparate din pește. 5. Bucate preparate din carne. <p>X. PERSONALITĂȚI – PROMOTORI AI CULTURII TRADIȚIONALE ROMÂNEȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Folcloristul Petre Ștefănuță. 2. Folcloristul Nicolae Băieșu. 3. Folcloristul Andrei Tamazlăcaru. 4. Etnologul Varvara Buzilă. 5. Nicolae Botgros, dirijorul Orchestrei Naționale „Lăutarii”. 	<p>sărbătorilor populare pe care le țin de o zonă etnografică;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Elaborarea și prezentarea unui scenariu de ghidaj care să ilustreze ocupațiile, obiceiurile localității specifice zonei în care locuiesc; ✓ Interpretarea unor texte din folclorul local utilizate la diferitelor evenimente (nunta, botezul, înmormântarea). ✓ Elaborarea unor miniproiecte privind ocrotirea și valorificarea moștenirii culturale spirituale și materiale; ✓ Turul galeriei cu lucrări reprezentând tradiții / obiceiuri din trecut sau prezent. ✓ Exerciții de prezentare la alegere a unor scenete din dramaturgia populară din localitatea natală. ✓ Prezentarea cu suport ilustrativ a bucatelor tradiționale românești în spațiul dintre Prut și Nistru; ✓ Excursii, vizite cu realizarea unui Sity-Quest la muzeul etnografic ; ✓ Colectarea și prelucrarea unor materiale folclorice referitoare la tradițiile din localitatea natală . ✓ Realizarea unui proiect individual despre o personalitate notorie care promovează tradițiile și obiceiurile românești în RM; ✓ Exersarea abilităților de interpretare a folclorului românesc;
---	--	---

VI. SUGESTII METODOLOGICE.

Metodologia organizării activităților didactice în cadrul disciplinei opționale „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI” va avea la bază demersul constructivist, care stabilește centrare pe cel ce învață, demersul sociologic, care determină cadrul interacțional între elevi și profesori și demersul curricular, care creează contexte de educație legate de interacțiunea elevului cu conținutul curricular ca factor activizant, cât și experiențele de învățare prin care trece elevul pe durata parcursului său școlar.

Instruirea și educarea elevilor prin intermediul valorilor naționale și posibilitatea optimă de realizare a curriculum-ului axat pe tradițiile populare se dorește a fi cu abordări multidimensionale: axiologice, pedagogice, psihologice, sociologice, istorice, etnologice, teologice, focalizate pe educarea emoției și umanizarea cunoașterii.

Indiferent de tipologia strategiilor didactice preferate de cadrul didactic ce va implementa această disciplină opțională, considerăm relevante următoarele argumente în selectarea metodelor și formelor de activitate:

- *legiferarea preocupării de a cultiva dragostea față de țară, față de trecutul istoric și de tradițiile poporului român;*
- *asigurarea perspectivelor de abordare integrată a conținuturilor;*
- *valorificarea experienței educative a tradiției (rolul educativ al acesteia de-a lungul veacurilor), folosul pe care acțiunea educativă poate să-l aibă prin utilizarea ei în continuare, în școală sau extrașcolar;*

Esența acestei abordări constă în promovarea învățării centrate pe elev – activitatea de construire individuală a cunoașterii în care elevul se informează, selectează, apreciază, analizează, compară, clasifică, transferă, descoperă, rezolvă, concluzionează etc. În acest context, organizarea procesului de instruire/ educație este determinată, în mare parte, de calitatea proiectării (sistemice) didactice a activității la disciplina opțională în cauză și de măiestria pedagogică a cadrului didactic. Procesul didactic se axează pe elev ca subiect al învățării și pe folosirea metodelor activ participative și interactive, fapt ce favorizează procesul de exersare și dezvoltare a competenței de explorare a tradițiilor și obiceiurilor naționale, dar și colaborare și cooperare între elevi. Este încurajată utilizarea noilor tehnologii în cadrul procesului educațional. Este recomandat cadrelor didactice proiectarea demersului educațional în conformitate cu cadrul Evocare – Realizare a sensului – Reflecție – Extindere (ERRE), precum și folosirea cunoștințelor și abilităților obținute la alte discipline studiate.

Profesorul care va preda disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”, va îmbina armonios metodele centrate pe activitatea profesorului (povestirea, prelegerea, dialogul, conversația euristică, discuția ghidată, explicația, discursul, descrierea, prelegerea, demonstrația, simularea) cu cele centrate pe activitatea elevilor (conversația, problematizarea, observarea, discuția panel, brainstorming-ul, studiul de caz, jocul de rol, lucrul în grup, lucrul cu creștomatii și culegeri de folclor, teme de cercetare (proiect individual), navigarea pe internet ș.a.

Activitățile didactice de valorificare a tradiției în contexte didactice pot fi realizate și prin specializări metodice și practice ale profesorilor, precum: excursiile de studii, cercetările-acțiune, concursurile naționale de cultură și civilizație, serbările școlare, etc.

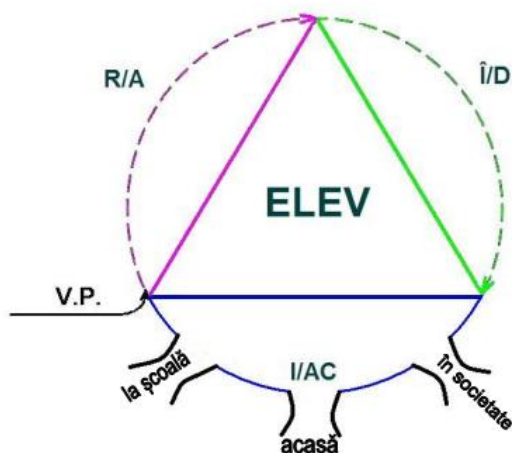
În contextul implementării acestei discipline este important de subliniat deasemeni dependența calității *situațiilor de învățare* de calitatea *experienței de învățare*. Dacă situația de învățare este un construct curricular realizat de profesor și presupune ansamblul condițiilor de „*învățare a atitudinilor, de asimilare a valorilor, de formare morală*”, experiența de învățare aparține educabililor și reprezintă trăirea pe care o are elevul, datorată participării la o *situație de învățare*: cum o percepe, cum o interiorizează, cum interiorizând-o, aceasta din urmă produce modificări de cunoaștere, de atitudini, de comportament etc.

Dacă o situație de învățare poate fi anticipată, experiența de învățare este imprevizibilă, subiectivă, funcție de interesele elevului, temperamentul lui, caracterul, gradul de cultură, maturitatea și de alți factori care alcătuiesc personalitatea lui. Cadrele didactice se vor strădui să

planifice situații de învățare în concordanță cu finalitățile urmărite, sperând ca acestea să genereze la elevi experiențe de învățare și formare pozitive. Pot fi două categorii de situații de învățare: una bazată pe activități preponderent practic-aplicative (de exemplu *colindatul în ceată*) și cealaltă bazată pe activități preponderant intelectuale (un exemplu fiind *familiarizarea elevilor cu sintagma munca în clacă și cu activitățile și practicile specifice acesteia*), a căror proiectare, abordată metodic și original va trezi interesul și motivația elevilor.

Considerăm că disciplina opțională în cauză are ca preocupare specială formarea atitudinilor și comportamentelor pozitive ale elevilor și rezolvarea unei probleme de actualitate din domeniul educației: ieșirea elevilor din criza morală (mai ales a planului etic) prin întoarcerea lor spre specificul cultural, spre tradiții, sugerând și promovând un sistem de valori autentice, care să le educe emoția și să îi propulseze în universalitate. Deoarece „*integrarea domeniului emoțional într-o perspectivă cognitivă rămâne o provocare permanentă*”, după cum afirmă cercetătorul S. Cristea, menționăm importanța rolului pe care îl joacă emoția în formarea finalităților curriculare preconizate, rol situat dincolo de cogniție (prin crearea unui mediu plăcut și stimulat).

Am încerca să propunem o paradigmă educațională pentru această disciplină axată pe un model deschis spre toate resursele inteligențelor multiple și care ar putea fi reprezentată prin următoarea schemă a mecanismului triunghiular/circular de formare a atitudinilor și comportamentelor elevilor:

unde:

R/A înseamnă **Recunoașterea/Acceptarea** valorilor și tradițiilor populare de către elev;

Î/D înseamnă **Înțelegerea/Decodificarea** valorilor din tradițiile populare de către elev;

I/A.C. înseamnă **Interiorizarea/convertirea** mesajului valorilor din tradițiile populare în **Atitudini și Comportamente** dezirabile;

V.P. reprezintă valoarea populară introdusă de cadru didactic în procesul instructiv-educativ.

Considerăm această paradigmă metodologică ca una funcțională și cu un impact major în implementarea acestei discipline opționale. Destul de eficiente poate fi inserarea elementelor de tradiție prin intermediul proiectelor educaționale împreună cu profesorii de la alte discipline școlare: Istoria românilor și universală, Educație pentru societate, Limba și literatura română, Educație tehnologică, Educație muzicală. Din punctul de vedere al cadrului didactic, pregătirea acestor activități didactice necesită o investiție mare de timp, un volum mare de cunoștințe, punerea în lucru a tuturor operațiilor superioare ale gândirii, exersarea, la cele mai înalte cote, a măiestriei didactice, dar, sintezele interdisciplinare au avantajul că pot oferi elevilor o privire de ansamblu, o viziune globală a conținutului tradițiilor (din punctul de vedere valoric și faptic), precum și o viziune globală a atitudinilor care derivă din ele.

VII. REPERE METODOLOGICE PRIVIND EVALUAREA

Curriculumul pentru disciplina opțională nu constituie obiectul evaluărilor externe, naționale, dar reflectă această componentă care cuprinde recomandări generale cu privire la evaluarea rezultatelor școlare la disciplina opțională respectivă. Scopul major al evaluării didactice îl constituie susținerea și sprijinirea activității de învățare a elevilor, a progresului învățării și cunoașterii realizate de aceștia, adică demersul de evaluare este formativ (progresiv și continuu) și sumativ. Tehnologiile de evaluare sunt la discreția cadrului didactic și se selectează potrivit finalităților vizate de disciplina opțională „TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ROMÂNEȘTI”.

Pentru realizarea demersului evaluativ orientat pe competențe cadrele didactice vor selecta metode și tehnici de evaluare, produse, forme de realizare, instrumente adecvate, care vor fi racordate la actele normativ-reglatoare în vigoare și la specificul de vârstă a elevilor. Evaluarea are ca obiectiv major, verificarea gradului de însușire de către elevi a tradițiilor naționale și a formării abilităților în procesul de predare-învățare cu scopul optimizării finalităților. În cadrul disciplinei se vor utiliza următoarele tipuri de evaluare:

Evaluarea inițială prevede identificarea capacităților de învățare ale elevilor, nivelul de pregătire a acestora, motivația pentru învățarea disciplinei opționale, nivelul de formare a deprinderilor de muncă intelectuală și a cunoașterii tradițiilor naționale românești, posibilitățile comunicării despre obiceiurile și tradițiile neamului ș.a.

Evaluare formativă (continuă), prevede verificări sistematice, pe tot parcursul predării disciplinei. Acest tip de evaluare va scoate în evidență factorii ce asigură reușita elevilor sau provoacă anumite dificultăți în formarea finalităților curriculare. Evaluarea formativă se va realiza cu preponderență în bază de produse recomandate pentru formarea și evaluarea competențelor acestei discipline.

Pentru a eficientiza procesele de evaluare, înainte de a realiza evaluările, elevilor li se va aduce la cunoștință tematica probelor, modul de evaluare, bareme, criteriile de notare și condițiile de realizare a fiecărei evaluări. După efectuarea oricărui tip de evaluare elevilor li se vor prezenta rezultatele obținute pentru analiza lor și depistarea oricărui erori, pentru a realiza concluzii și propuneri de îmbunătățire.

Evaluarea sumativă la sfârșit de unitate de învățare se va axa pe produse relevante evaluării unităților de competențe vizate de unitatea în cauză, care pot fi selectate din lista produselor propuse sau pot fi propuse de cadru didactic, care implementează această disciplină opțională:

Nr. d/o	Produs	Criterii de evaluare a produselor
1.	Panou informativ despre rolul și specificul tradițiilor (laice și religioase) naționale în viața cotidiană;	<ol style="list-style-type: none">1. Înțeleg subiectul și prezint informații relevante.2. Utilizez corect vocabularul cu referire la temă.3. Ordonez informația prezentată logic și corect.4. Combin creativ imaginile și textul.5. Respect cerințele și timpul.6. Colaborez eficient în grup.
2.	Album de familie a tradițiilor naționale (laice și religioase)	<ol style="list-style-type: none">1. Adun informații și poze cu membrii familiei care reflectă respectarea unei tradiții.2. Selectez cele mai importante tradiții și obiceiuri ale familiei.3. Ordonez informația cronologic.4. Realizez un album în care fiecărei tradiții îi dedic /aloc cel puțin o pagină.5. Redau pe scurt istoria tradițiilor familiei sub formă creativă.6. Folosesc limbajul specific al tradițiilor naționale în prezentarea albumului.

3.	Demonstrarea/Prezentarea unui costum național	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cercetez atent sursele de informație despre costumul național românesc; 2. Colectez toate elementele costumului național (imagine sau monstre) îmbrăcăminte, încălțăminte, accesorii pentru cap; 3. Respect veridicitatea informației științifico-etnografice; 4. Aplic o metodă originală /creativă de demonstrație/prezentare; 5. Respect timpul și logica prezentării.
4.	Caracterizarea ornamentelor, simbolurilor meșteșugurilor tradiționale	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cercetez atent sursele de informație despre ornamentele sau meșteșugurile naționale românești; 2. Recunosc trăsăturile caracteristice obiectelor de meșteșug tradițional; 3. Descriu metodele tradiționale de modelare sau ornamentare a produselor de meșteșug; 4. Execut unele elemente ale ornamentării prin picture sau brodate; 5. Realizez subiectul într-un mod individual și creativ.
5.	Interpretarea unui cântec din folclorul tradițional românesc	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cunosc despre ce se cântă în piesa muzicală folclorică. 2. Stabilesc/aleg elementele limbajului muzical care dau expresivitate cântecului. 3. Interpretez expresiv cântecul: a) intonez corect melodia; b) sincronizez interpretarea în ansamblu (începutul, tempo, sfârșitul); b) rostesc clar cuvintele; c) improvizez/ execut mișcări de dans potrivite ritmului melodiei; 4. Respect regulile cântului în timpul interpretării.
6.	Audiția creației muzicale din folclorul tradițional românesc	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect regulile de audiere. 2. Cunosc/recunosc tipul melodiei și denumirea operei muzicale. 3. Determin în cadrul căror tradiții naționale se interpretează această creație muzicală. 4. Descriu rolul muzicii în cadrul acestei tradiții/obicei național. 5. Îmi exprim impresiile despre creație.
7.	Caracterizarea creației muzicale din folclorul tradițional românesc audiate	<ol style="list-style-type: none"> 1. Caracterizez emoțiile, sentimentele, exprimate de melodie. 2. Determin cine interpretează muzica/ melodia. 3. Numesc titlul/denumirea creației/lucrării din lista celor studiate. 4. Argumentez în ce momente ale tradițiilor /obiceiurilor naționale poate să sune această creație muzicală. 5. Utilizez în caracterizare informația studiată în cadrul orelor la disciplina opțională.
8.	Mișcări plastice de dans popular	<ol style="list-style-type: none"> 1. Audiez atent muzica. 2. Marchez timpii accentuați în melodie. 3. Improvizez/ execut mișcări potrivite. 4. Sincronizez artistic mișcările plastice/ de dans la melodia piesei. 5. Transmit emoții prin această improvizare.
9.	Portofoliu tematic	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect cerințele unui portofoliu.

	„Folclorul copiilor”	<p>2. Distribuie/ aranjez materialele conform structurii prestabilite în timpul orei.</p> <p>3. Colectez materiale din folclorul copiilor din culegeri de folclor și creștomașii.</p> <p>4. Prezint materialele colectate creativ și original.</p>
10.	Simularea/Joc de rol a unor lucrări din folclorul copiilor	<p>1. Anunț titlul lucrării prezentate.</p> <p>2. Recit/ interpretez expresiv.</p> <p>3. Rostesc corect și clar cuvintele.</p> <p>4. Respect textul și tradiția specifică de interpretare a lucrării din folclorul copiilor.</p> <p>5. Folosesc potrivit mimica și gesturile.</p>
11.	Prezentare digitală a instrumentelor muzicale tradiționale	<p>1. Selectez informația relevantă despre instrumentele studiate.</p> <p>2. Aleg modalitatea de prezentare electronică cu includerea sunetului instrumentelor prezentate.</p> <p>3. Respect etapele de lucru pentru prezentarea electronică.</p> <p>4. Respect cerințele de elaborare a prezentării în format electronic.</p> <p>5. Prezint explicit, coerent și creativ.</p>
12.	Proiectul de grup/parteneriat/ individual la tema Tradițiile calendaristice	<p>1. Conținutul produsului activității de proiect acoperă unitar și coerent, logic și argumentat sarcina propusă.</p> <p>2. Produsul este realizat corect în conformitate cu tradițiile calendaristice selectate.</p> <p>3. Produsul este realizat cu acuratețe în raport cu bogăția și varietatea surselor de informare, relevanța și actualitatea acestora, semnificația datelor colectate.</p> <p>4. Produsul este interesant pentru auditoriu.</p> <p>5. Am utilizat materiale ilustrative sau digitale/media.</p> <p>6. Produsul este realizat și prezentat creativ, folosind diverse modalități de prezentare.</p>
13.	Implicarea în acțiuni comunitare de promovare a tradițiilor dramaturgiei populare în perioada sărbătorilor de iarnă.	<p>1. Identific împreună cu grupul de colegi acțiuni legate de sărbătorile de iarnă în comunitate în care aș putea să mă implic.</p> <p>2. Mă implic în pregătirea colectivă a unei tradiții de dramaturgie populară.</p> <p>3. Stabilesc împreună cu colegii un scenariu și plan de acțiuni pentru prezentarea scenetei.</p> <p>4. Mă implic în realizarea scenetei, respectând planul.</p>
14.	Elaborarea unui meniu de bucate tradiționale românești pentru o sărbătoare de familie	<p>1. Îmi expun opinia despre varietatea bucatelor tradiționale românești.</p> <p>2. Identific mâncăruri tradiționale relevante sărbătorii de familie.</p> <p>3. Respect tradiția succesiunii bucatelor la o masă.</p> <p>4. Elaborez un meniu sănătos.</p> <p>5. Prezint creativ meniul elaborat colegilor.</p>
15.	Studiul de caz: Personalitate- promotor al	<p>1. Utilizez algoritmul propus pentru cercetare și caracterizare.</p>

culturii tradiționale românești din RM	<p>2. Caracterizez personalitatea evidențiind elementele specifice sarcinii.</p> <p>3. Identific aportul personal la promovarea tradițiilor naționale..</p> <p>4. Argumentez atitudinea/opinia proprie față de acțiunile realizate de către personalitatea caracterizată .</p> <p>5. Expun coerent și clar gândurile.</p>
---	---

Aceleași produse pot fi propuse pentru componenta ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT din curriculum-ul disciplinei obligatorie *Istoria românilor și universală* pentru clasa a V-a (De exemplu: **Studiu:** Descrierea unei sărbători din localitate moștenită din antichitate) sau aceeași componentă în clasa a VI-a (**Expediție:** „Pe urmele strămoșilor noștri”).

Pentru certificarea competențelor formate în cadrul acestei discipline, instituțiile de învățământ vor valorifica articolul 39 al Regulamentului privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar, aprobat prin ordinul MECC nr.70 din 30.01.2020, care menționează că instituția de învățământ are dreptul să certifice rezultatul disciplinelor opționale pe foaie de antet cu indicarea: disciplinei, nr. de ore, rezultatele învățării pentru disciplina în cauză, conform rezultatelor înregistrate în catalogul școlar.

VIII. RESURSE BIBLIOGRAFICE:

1. *Arta populară românească*. București: Ed. Academiei RSR, 1969.
2. Bîrlea, O. *Eseu despre dansul popular românesc*. București: Ed. Cartea românească, 1982.
3. Brașoveanu A., Rybaliiov R., Moldova: oameni, locuri, bucătărie, vin. Chișinău. Rd. cartier, 2020, 367 p.
4. Buzilă V. *Costumul popular din Republica Moldova*. Ghid practic. Chișinău. 2011, 120 p.
5. Capcelea, V. *Tradițiile naționale – expresie a memoriei sociale și taină a ființării noastre ca neam*. În: Anatomia societății posttotalitare. Chișinău: Ed. Tehno-Info, 2002, p. 177-186.
6. Capcelea, V. *Tradițiile naționale: continuitate în dezvoltarea generațiilor*. Chișinău: Ed. Evrica, 1998.
7. Ciocanu M.. *Cartea etnografului : Colecții muzeale, obiceiuri și tradiții populare*. Editura Cartdidact. Chișinău. 2019, 528 p.
8. *Colindatul de ceată bărăbătească*. Chișinău:Ed. Tipografia Reclama SA , 2011, 176 p.
9. Conferința științifică „Valorificarea patrimoniului în sistemul învățământului preuniversitar”. 22-23 aprilie 2016. Chișinău. În: *PLURAL. Istorie. Cultură. Societate*. Vol. IV, no. 1, 2016, pp. 244-249.
10. *Creația populară moldovenească: Eposul eroic /Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de V. Gațac*. Chișinău: Ed. Știința, 1983.
11. *Creația populară moldovenească: Folclorul copiilor /Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de N. Băieșu*. Chișinău: Ed. Știința, 1978.
12. *Creația populară moldovenească: Folclorul obiceiurilor de familie /Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de A. Hîncu și V. Zelenciuc*. Chișinău: Ed. Știința, 1979.
13. *Creația populară moldovenească: Ghicitori /Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de S. Moraru*. Chișinău: Ed. Știința, 1980.
14. *Creația populară moldovenească: Legende, tradiții și povestiri orale /Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de G. Botezatu*. Chișinău: Ed. Știința, 1980.
15. *Creația populară moldovenească: Poezia obiceiurilor calendaristice /Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de N. Băieșu*. Chișinău: Ed. Știința, 1975.

16. *Creația populară moldovenească: Proverbe și zicători* / Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de E. Junghietu. Chișinău: Ed. Știința, 1981.
17. *Creația populară moldovenească: Teatrul popular* / Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de G. Spătaru și Iu. Filip. Chișinău: Ed. Știința, 1981.
18. *Crestomație de folclor moldovenesc*: pentru studenții inst. de învăț. superior. Alc., pref. și coment. de Botezatu Gr. și al. Chișinău: Ed. Lumina, 1989.
19. *Cultura națională și europeană din perspectiva noilor paradigme ale cunoașterii*. Ghid pentru masteranzi / coord. și aut. Valentina Ursu. Co-autori: Valeria Cozma, Angela Lisnic, Elena Ploșniță, Oleg Levițki, Valentina Enachi, Sergiu Musteață. Ch.: UPS „Ion Creangă”, 2011, 194 p.
20. Curbet Vl. La gura unei peșteri de comori. Valori basarabene. Chișinău: Hiperion 1994.
21. Dorojan Al., Doina, Identitate, destin, valorificare, Chișinău, 2015.
22. *Folclor din Bugeac* / Alcătuitori: Gh. Botezatu, I. Buruiană, N. Băieșu. Chișinău, 1983.
23. *Folclor din nordul Moldovei* / Alcătuitori: Gh. Botezatu, I. Buruiană, N. Băieșu. Chișinău, 1983.
24. *Folclor din stepa Bugeacului* / Alcătuitori: Gh. Botezatu, I. Buruiană, N. Băieșu. Chișinău, 1986.
25. Ghilaș V., *Muzica Etnică, tradiție și valoare*, editura Grafema Libris, 2007.
26. Jula, N.; Mănăstireanu V. *Tradiții și obiceiuri românești. Anul Nou în Moldova și Bucovina*. București: Ed. Pentru literatură, 1968.
27. Marian, S. FI. *Nașterea la români*. București, 1892 (1).
28. Marian, S. FI. *Nunta la români*. București, 1890.
29. Marian, S. FI. *Sărbătorile la români*. Vol. 1 . București, 1898.
30. Marian, S. FI. *Sărbătorile la români*. Vol. 3 . București, 1901.
31. Marian. S. FI. *Sărbătorile la români*. Vol. 2 . București, 1899.
32. Marinescu, C.; Tănase, Al. *Conștiința națională și valorile Patriei*. Iași: Ed. Junimea, 1982.
33. Masa rotundă „Patrimoniul cultural în sistemul educațional: între teorie și practică”, Chișinău, 12 noiembrie 2015. În: *PLURAL. Istorie. Cultură. Societate*. Vol. 3, no. 2, 2015, pp. 248-252.
34. Moisei L. Practici de valorificare a patrimoniului cultural în sistemul educațional https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/31-32_1.pdf
35. *Nunta la români. Antologie din poezia ceremonialului nunții*. București: Ed. Minerva, 1977.
36. Oprișan, Horia Barbu. *Teatrul popular românesc*. București: Ed. Meridiane, 1987.
37. Patrimoniul cultural : cercetare și valorificare : Culegere de studii. Alcătuitori: Ursu V., Lesnic A.. Chișinău. 2018. 406 p.
38. Patrimoniul cultural al Republicii Moldova. = The Cultural Heritage of the Republic of Moldova / T. Stăvilă, C. I. Ciobanu; Trad. în eng. : Ioana Nichita ; Trad. în fran. : Inga Coroban ; Imagini foto : Iurie Foca . — Ed. a 2-a. Chișinău. 2014, 288 p.
39. Patrimoniul cultural al Republicii Moldova: de la realitate la necesitate, Editura ”Continental Grup SRL”, Chișinău, 2011
40. Patrimoniul cultural material și imaterial în cercetările științifice studențești. În: *Revista de Etnologie și Culturologie*, Vol. XXIII, Chișinău, 2018, pp. 31-39.
41. Patrimoniul material și imaterial în manualele de Istorie pentru cl. a V-a – a VI-a. În: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului: 75 de ani de la fondare: Materialele conferinței științifice anuale a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă”*. Seria 17 / coord. șt.: Racu Igor; col. red.: Perjan Carolina [et al.]. Chișinău: S. n., 2015 (Tipogr. UPS „Ion Creangă”), Vol. 3, pp. 3-7.
42. Petrescu, P.; Stoica, G. *Arta populară românească*. București: Ed. Meridiane, 1981.
43. Pop M., *Obiceiuri tradiționale românești*, Editura Univers, București, 1999.

44. Pop, M.; Ruxăndoiu, P. *Folclor literar românesc*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1976.
 45. Popescu, Al. *Tradiții de muncă românești în obiceiuri, folclor, artă populară*. București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986.
 46. Prezentarea patrimoniului etnografic în manualele școlare / Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Probleme actuale ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor”, Chișinău, 22-23 mai 2014, p. 87.
 47. Receptarea valorilor culturii naționale de către elevii de la treapta învățământului gimnazial. În: Conferința științifică internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”, Ediția a VIII-a, Chișinău, 31 mai–2 iunie 2016, pp. 94-95.
 48. Republica Moldova. Patrimonial. Chișinău. Ed. Princeps, 266 p.
 49. Sărbătorile populare românești în cercetările științifice ale studenților. În: Programul și rezumatele Conferinței științifice internaționale „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare” (ediția a IX-a), 30-31 mai 2017, Chișinău: Tipografia "Notograf Prim", p. 85.
 50. Ștefănuță, P. V. *Folclor și tradiții populare*. În două volume. Alcătuire, studiu introductiv, bibliografie, comentarii și note de Grigore Botezatuși Andrei Hîncu. Chișinău: Ed. Știința, 1991.
 51. Ursu, V. (Coord.). *Noi tendințe în protecția și promovarea patrimoniului cultural național și european*, Materialele Conferinței științifice, 27–28 septembrie, 2013. Chișinău: Pontos, 2013, 224 p.
 52. Ursu, V. (Ed.). *Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural național și universal în sistemul educațional*. Culegere de studii. Chișinău: „Garomont-Studio”, 2016, 175 p.
 53. Ursu, V., Lisnic, An. (coord.). *Patrimoniul cultural: cercetare și valorificare*. Culegere de studii. Chișinău: „Garomont Studio”, 2018, 406 p.
 54. Valorificarea folclorului muzical din RSS Moldovenească în anii '40 -'50 ai sec. XX. Realizări și dificultăți / Rezumatele Conferinței științifice internaționale „Folclor și postfolclor în contemporaneitate”, 11-12 decembrie 2014. Chișinău, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, 2014.
 55. Valorificarea patrimoniului etnografic în sistemul educațional preuniversitar prin activități extra-curriculare. În: Conferința științifică națională cu participare internațională „Probleme actuale ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor”, Programul și rezumatele comunicărilor, Ediția a VII-a. Institutul Patrimoniului cultural al AȘM, Chișinău, 26-28 mai 2015, p. 93.
 56. Valorificarea patrimoniului etnografic prin intermediul ansamblurilor de muzică și dans popular de copii și tineret. În: *Patrimoniul cultural: cercetare, promovare, valorificare*. Conferința științifică internațională, Ediția a XII-a: *De la cunoaștere spre salvagardare și conservare*. Chișinău, 28-29 mai 2020 / com. org. și șt.: Victor Ghilaș (președinte) [et al.]. – Chișinău, 2020 (Tipogr. „Notograf Prim”), p. 29. ISBN 978-9975-84-123-8
- Resurse Online:**
57. <https://mecc.gov.md/ro/content/registrul-national-al-patrimoniului-cultural-imaterial>
 58. <https://www.icr.ro/cauta/arta+populara+romaneasca>
 59. <https://www.ienationala.ro/blog/index.php/2021/06/22/traditia-romaneasca-sarbatori-obiceiuri-si-tinute-specifice-culturii-nationale/>
 60. <https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/istorie-filozofie-psihologie/documentar-anul-nou-traditii-si-obiceiuri-romanesti-id3041.html>
 61. <https://www.muzeu.md/expozitia-permanenta/>
 62. <https://muzeul-satului.ro/>
 63. <http://www.unesco.org>
 64. <http://culture/coe.int>